

{ koaderno } Iker Barandiaran

Eraldaketa txikiak

A itatasunak –amatasunaren antzera– asko dauka ematetik, baina baita jasotzetik ere. Asko eman behar izaten da, norberarengan bakarrik pentsatzeari utzi eta beste batzuegan ere arreta eta ardura jartzera behartzen zaitu. Gainera, emaitzak ez dira berehala ikusten, askotan badirudi ez daudela, baina gutxien espero duzunean agerian gelditzen dira eta itzelak dira. Horren harira, gogoan dut lehenengoz aita izan behar zen lagun bati «umeeke lana ematen dute, baina konpentsatzen du» esan niola; eta alboan nuen beste lagun batek, inoiz umerik ekarri nahi ez duenak, erantzun zidan “konpentsatzea” esamoldeak asko daukala alde negatiboa ezabatu nahi baina ezin izateaz.

Gure seme-alaben etorkizunak kezkatzen gaituen seinale, aste honetan bertan eraldaketa soziala, autoeraketa eta jasagarritasuna ipar nagusi zituen batzar batean izan naiz. Han entzun diot pertsona bati esaten azken hogei urteotan, iraganean ez bezala, Debagoienak ez duela aipatutako helburuen inguruko pauso sendorik eman, eta aspaldi honetan beste eskualde batzuek aurre hartu diotela.

Ez dut han entzundakoa gezurra denik esango, baina ipar horiek osagai nagusitzat hartuta bailara honetako hezkuntza, industria eta euskalgintzako eragile nagusienetako batzuk mahai baten bueltan bertako herritarrok asebetetzeko moduko menua prestatzeko adostasunean eta lan egin nahian batzea ez dut bailara askotan ikusi. Hori ere bada zerbaiteen seinale; alegia, hori ez da zerotik sortzen, bada gene-etan barneratutako jarrera bat.

Hala ere, ez dut nik ukatuko paradoxikoki hamarkadatan kooperatibek eta beste enpresa batzuek eman diguten aberastasun eta ongizate mailak ardura nagusi horiek kenduta beste alor batzuk sakontzeko aukera eman badigute ere, izugarri erlaxatu garelako eta uste daitekeen kontrara bestelako helburuak albo batera utzi ditugula.

Baina izan gaitezen apur bat chauvinistak eta eman diezaiegun balioa egiten ditugun lorpenei, horiek antzeman gabe nekez egingo diogulako itxaropenari aurre. Bere txikitasunean handia da, esaterako, orain dela bi aste Arrasaten lagun talde baten ekimenez gauzatutako

jaialdi erraldoia. Lagun talde bat Jul Bolinaga herrikide zenari omenaldia egin nahian hasi zen orain dela hilabete batzuk, beste lagun talde bat asmoarekin “kutsatu” zuen eta Udala ere laguntzeko prest agertu zen. Egia da Jul oso ezaguna zela herrian eta jende askok maite zuela, eta egia da ere berak sortutako RIP taldeak arrasto itzela utzi duela belaunaldi desberdinetan. Baina horri lana gogoz eta ondo egitea gehituta, eta ekimena parte hartzaile, garden eta ireki bilakatuta, lortutako emaitza itzela izan zen. Jende ugari ilusioz eta irmo lanean, beste askoren ispilu; eta, hala, 80ko hamarkadatik gaur egunera arte Euskal Herriko musika eszenan punk, rock eta antzeko doinueta zeresana eman zuten eta duten dozenaka eta dozenaka musikaririk hartu zuten parte ekimenean, aspaldian beste inon ikusi ez den bezala. Horiek guztiak pertsona batek –Jul Bolinaga–, musika talde baten ondareak –RIP– eta lan egiteko modu batek –elkarlana eta autoeraketa– erakarrira. Kartela zein izango zen iragarri gabe, jendetza izugarria bildu zen Monte-

Izan gaitezen apur bat chauvinista eta eman diezaiegun balioa egiten ditugun lorpenei, horiek antzeman gabe nekez egingo diogulako itxaropenari aurre

rion parkean, eta modu batean zein bestean parte hartu zuen jende guztia asebeteta gelditu zen emaitzarekin. Rock eszenan oraindik zeresan handia duen musikari batek esan zigun han bizi izandakoa errepikaezina izan zela; eta kanpotik etorritako lagun batek halakorik Arrasaten bakarrik dela posible. Bada, sinetsi dezagun pixka bat eta kontura gaitezen gauza txikietan dagoela aurrea egitea.

Adibide esanguratsua da, baita ere –hau ere musikarekin lotuta– Arrasaten bertan lagun talde batek bost edizio luzeetan inongo baliabiderik gabe Kooltur Ostegunak izenpean astero-astero kultura programazio mardula eskaini ahal izatea.

Emaitzak eta lorpenak, hau da, eraldaketa, gauza txikietan ikusten delako; poliki-poliki eta mimoz baina gelditu gabe lan eginda. •

«Bertsolariaren ezaugarri behinena belarri erne da eta horretan asko zor dio ahozkotasunari»

Ahozkoak gero eta garrantzia handiagoa dauka, baina, aldiz, gazteak gero eta narrasago moldatzen omen dira horretan. Nola landu daiteke ahozkotasuna hezkuntza arautuaren baitan? Galdera horri tiraka osatu dute astearen hasieran Donostiako Miramar jauregian “Bertsolaritza eta ahozkotasuna hezkuntza arautuan” EHUko Udako Ikastaroa Mintzola Fundazioaren zuzendaritzapean. Andoni Egañak bere ekarpena egin du “Ahozkotasunaren lanketa bertsolaritzaren bidez” izenburudun saioarekin, ahozko lezio ederra eskainiz.

Izenburuak norabide bakarra markatzen duen arren, Andoni Egañak bi norabideko begirada eskaini nahi izan du; batetik, bertsolaritzak nola lagun dezakeen ahozkotasuna lantzen, eta, bestetik, bertsolariaren oinarrietan zein garrantzia duen ahozkotasunak. Kitatu beharreko zorra iruditzen baitzaio.

«Ahoz komunikatzen den komunikazio oro» omen ahozkotasuna. Baina, ez hori bakarrik. Ahoz ekoizten dena bada, baina hori baino gehiago ere bai. Egañaren hitzetan, «ahozkotasunaren bigarren aroan» gaude. Egun, grafiaz laguntzen diren ahozkoaren pareko komunikazio moduen garaian gaude. Mezu elektronikoak, wathsappak, blogak... horiek guztiak ahozko komunikaziotik oso gertu ikusten ditu zarautzarrak.

Jonh Foley ahozkotasunaren ikerlariak egindako konparazioaren arabera, demagun pertsona hizketan hasi zenetik gaur egun arteko denbora tarte urte batekoa dela –alegia milaka urte horiek urtebeteko epearekin konparatuta–. Hala balitz, Gutenbergek inprenta abenduaren 30ean asmatuko zukeen. Hortik kontuak atera ahozkotasunak zer-nolako pisua izan duen komunikazio moduetan.

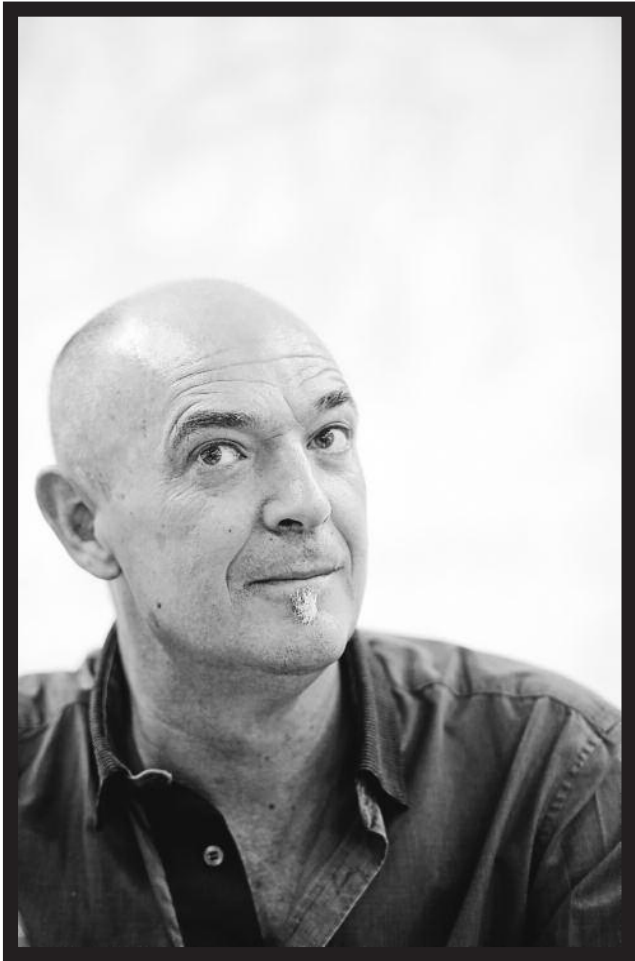
Gainera, azken 50 urteotan ahozkotasunak gero eta garran-

ANDONI EGAÑA MAKAZAGA

BERTSOLARIA

Ahozkotasunaren bigarren aroa bizitzen ari omen gara, baina belaunaldiz belaunaldi gero eta traketsagoa da gure ahozko jarduna. Paradoxa horri tiraka aritu da Andoni Egaña EHUko Udako Ikastaroetan, zer hobetu eta nola pista batzuk emanaz.

amagoia.mujika@gaur8.info

tzia handiagoa hartu du. Baina, belaunaldi gazteek ahozko gaitasun urriagoak dituzte. Eta horrek, noski, kezka sortzen du. Eta noren gainean erortzen da kezka hori? «Eskolaren gain erortzen da, lehen familiaren inguru hurbilak bere gain hartzen zituene beste batzuk bezala; bide heziketarena, sexu heziketarena edota ingurumenarena. Eskolari erori zaio galanta!».

JARIOA ETA DISKURTSOA

Ahozkotasunaz ari garela, ahoz produzitzen den orori buruz ari gara. Baina, horren baitan, Egañaren hitzetan, bi kontzeptu bereizi behar dira: jarioa eta diskurtsoa. «Jarioa momentu jakin batean hitzun batek hizkuntza jakin batean duen etorri maila da. Hori da jarioa eta hori ere bada ahozkotasuna. Baina, iruditzen zait, jarioari baino diskurtsoari begiratu behar zaiola. Eta badakit ‘diskurtsoa’ hitz itsusia dela, zentzu gutxieslea duela, ‘erretorikak’ edo ‘txapak’ duten bezala. Baina ‘diskurtso’ deitzen diogu, daukagun jarioa daukagula, estrategia komunikatibo batzuk aplikatu eta hortik lortzen dugun pilula komunikatiboari».

Eta diskurtsoak nabarmena du intentzionalitatea. «Egia da ahoz ari garenean gehienetan izaten dugula intentzionalitatea, baina diskurtso bat egiten ari garenean beti daukagu intentzionalitatea, beti daukagu helburua, norbait konbentzitu beharra». Diskurtsoa ez da bakarrik apaizaren sermoia edo politikariaren jarduna, diskurtsoa da, era berean, amonari 80 urte bete dituelako familia guztiaren aurrean esan beharrekoa; Zarauzko malekoian paseoan bezperan haserretu den bikotekidearen barkamena lortzearren egiten dena, edo guraso bilera batean irakasleak egiten duen ariketa gurasoak irakasle ona dela pentsatuz etxera daitezen.

Hizkuntzak, gehienetan, zerbait lortzeko balio du, intentzio bat dauka, helburu bat, «nahiz eta askotan ahaztu egiten zai-

gun». Eta helburu hori, gehien-gehienetan, hizkuntzaz kanpo dago. «Inork ez du hitz egiten ondo hitz egiteko, gauzak lortzeko baizik. Hori ahaztu egiten zaigu askotan».

Jarioa, etorria, hobetu edo kaskartu egin daiteke, hizkuntzaren erabileraren arabera. Bestelakoa da jario hori erabiliz eta estrategia komunikatiboak aplikatuz intentzio komunikatibo garbia duen jarduna jostea. Eta Egañak proposamen garbia jarri du mahai gainean: irakats dezagun diskurtsoak egiten.

EZ DAKIGUNA DISIMULATU?

Ahoz aritzea zer den zehazterakoan «desenfokea» dagoela iruditzen zaio Egañari. «Eskolaren eraginez, iruditzen zaigu ahoz aritzea dela beti zerbaiten berri ematea. Eta ez da horrela. Iruditzen zaigu ahoz aritzea dela ‘dakiguntxoaren’ berri ematea. Eta ez da horrela. Ahozkotasuna mendeetan zehar gehiago izan da ez dakiguna disimulatzeke era elegante bat, ‘dakiguntxo’ adieraztekoa baino».

Diskurtso hobe edo txarragotik harago, kontua da helburua markatzea eta zure diskurtsoa helburu horren arabera egitea. Zer egin behar duzu, entretenitu? Informatu? Bi gauzak? Pertsuaditu? Disuaditu? «Helburua beti dago hizkuntzatik kanpora eta hori egiten ikasi egiten da». Eta Egañak garbi dauka: «Eskolan diskurtsoak lantzen ikasten badugu, horrek mesede egingo digu ahoz zein idatziz, nahiz eta biak desberdinak izan».

«Eskolan simulatu egin behar da, eta ez disimulatu». Eskolak neska-mutikoak prestatu behar ditu kanporako, helburua ez da eskola bera. «Eta kanpoko baldintzak eskolara ekarri behar dira. Diskurtsoak egiteko helburuak markatu behar dira eta baita xede taldeak ere. Kanpoko baldintzak simulatu egin behar dira, eta ez disimulatu».

Ez da eginbehar samurra eskolaren gain jartzen dena, lehen etxean, kalean eta beste ertz batzuetan ikasten eta lantzen zire-

Argazkiak: Juan Carlos RUIZ | ARGAZKI PRESS

nak orain eskolaren gain uzten baitira. «Ez da erraza. Dagoena aprobetxatu behar da, baina, kontuz. Helburua eta xede taldea markatu. Hor dago 'Gu ta gutarrak' saioa, non gaztetxoek oso iaioak diruditen hitz egiten. Orduak eman ditzakete hitz egiten kameraren aurrean huskerien inguruko eztabaidan. Baina gail al dira bi minutuz xede talde jakin bati zuzendu eta helburu jakin bati begira hitz egiteko? Segur aski ez. Infantilizaziorantz goaz, 21 urteko protagonistek gauza ezdeusak kontatzen dituzte eta ikusleak 13 urtekoak dira».

Matematikarako edota igeriketakarako balio duen arau berdina balio du ahozketasuna lantzeko ere: jardun, jardun eta jardun. «Uraren konposizio kimikoa jakinda eta besoek egin

*«Ahozkoaren
ardura eskolaren
gain erortzen da,
bide heziketarena
edota sexu
heziketarena bezala.
Eskolari erori zaio
galanta!»*

beharreko mugimenduak papelean ikusita ezin da igeri egiten ikasi. Igeri egiteko uretan sartu eta aritu egin behar da», azaldu du Egañak, eskolaren gaitzetako bat agerian utziz.

AHOZKOTASUNA, BI NORABIDETAN

«Orain arte garrantzi gutxi eman diogu –eta horrelako foroetan gutxiago– eta bada garaia pentsatzen hasteko, ez bakarrik bertsolaritzak zertan lagun dezakeen ahozketasuna lantzen, baita aitortzeko ere nondik gatozen eta ahozketasunak zernolako garrantzia izan duen bertsolariaren iturriak sortzeko orduan».

Lehen esan bezala, Egañak bigarren norabide bat eman nahi izan dio bere gogoetari. 1980. urtearen bueltan, ingurua nola aldatzen zen begira zegoen jen-

de bat –esaterako, tabernak ez ziren lehengokoak, musika jartzen hasi ziren–. Eta konturatzen hasten dira ordura arte balio izan duten transmisio modu batzuk gainbehera datozela. Tar-tean da Xabier Amuriza. «Ordu-ra arte etxean transmititzen zena, kalean transmititzen zena, tabernan transmititzen zena... galtzen ari zen; eten baten aurrean topatzen dira, alarma guztiak pizten dira eta pentsatzen hasten dira bertsoa ere ikas daitkeela. Eta hor hasten dira sortzen bertso eskolak».

Eta hor, parean, zalantza; noraino sortzen da bertsolaria eta noraino egiten da bidean. Horretan sartu gabe, Andoni Egañak bertsolariaren ezaugarri nagusia zein den argitu du: belarri-ernea. «Bertsolariaren ezaugarri nagusia ez da ondo kantatzea;

ez da hizkuntzaren erabilpen maila. Bertsolariaren ezaugarri nagusia eta beharrezkoena belarri-ernea da. Belarri-ernea daukan bertsolariak aurrera egingo du. Eta horrek esan nahi du umetatik, bertsolari izango den hori –nahiz eta berak ere ez dakien bertsolari izango dela– pelma bat dela. Bazkaria bukatu eta jolasera joan beharrean helduen ondoan kontuak entzutera gertatzen den hori? Hori belarri-ernea da. Hori da bertsolariaren ezaugarri behinena eta horretan asko zor dio bertsolariak ahozketasunari».

Ahozketasun lezio hori, gainera, era desberdinetan ematen da. Alegia, bertsolaritzara iristeko bide bat baino gehiago dauka belarri-erneak. Esaterako, bertsogintzan beti aipatu izan da Landetako Unibertsitatea. Hala

deitzen zitzaion Joxe Lizasok hartu zuen tabernari. Bertan iluntze askotan elkartzen ziren Joxe Lizaso bera, Joxe Agirre, Imanol Lazkano, geroxeago Gorrotxategi, Angel Larrañaga... eta Sebastian mutikoa han ibiltzen zen. «Landetako Unibertsitatea esatean denak imajinatzen dute kantuan aritzen zirela mahai baten jiran. Baina gezurra da, oso gutxitan egiten zuen kantuan. Bertsolaria nazkatuta egoten da kantatzeaz eta lagunartera iristen denean pasadizoak kontatzen ditu, adarra jotzen dio ondokoari, txisteak kontatzen ditu... Sebastian Lizasoren heziketa ez dator bertsok en-tzutetik, batik bat dator belarriak tente izatetik horrelako mahai jira horretan».

BERTSOLARIAK AHOZKOARI ZOR DIONA

Egañak bere kasu propioa ere aipatu du. Zarauzko Salbatore Mitxelena ikastolan ez zegoen bertsoa oso presente. Baina bidean irakasle izan zituen Manolo Urbietak, Andu Lertxundi, Mariasun Landa... «zorte handia». «Ni 18 urterekin konturatu nintze-nean bertsoak gustatzen zitzaizkidala eta hasi nahi nuela, igual harrokeria dirudi baina 10-8 silabak kontatzeko ez neukan arazorik, igual hori baino gutxiago. Urbietak klaseko lehen egunean ‘alaken, alaken’ idatzi zuen ar-belean. Ez genekien zer esan nahi zuen –eta oraindik ez dakigu zer esan nahi duen–, baina ondo pasatzen genuen. Ohitu ginen euskal abesti tradizional eta berriak kantatzen; geroago Xabier Lete entzuten; eta Errobi entzuten. Hartara, 18 urterako ni oso ohituta nengoen kantuekin, 10-8 neurriarekin eta errimekin».

Jon Maiaren kasua desberdina da. Gurasoak erdaldunen seme, Zumarraga-Urretxutik Zumaira joan zen bizitzera haurra zela. Eta bere bidean topatu zuen Joanito Dorronsoro eta haren eskutik jaso zituen hainbeste eta hainbeste bertso zahar, oraino buruz dakizkienak.

«Bertsolarion kasuistikak nahiz eta oso desberdinak izan, denok daukagu komunean ahozkoaren iturri horretatik edan izana. Bertsolariok ahozko-

tasunari, batetik ez bada beste-tik, asko zor diogu. Eta hori gu-txi ikertu eta aipatu izan da».

INOIZ BAINO AHOZKOAGOA

Bertsolaritzaren eta ahozko-tasunaren arteko hartu-eman hor-retatik tiraka, Egañak beste da-tu bat ere jarri zuen mahaiaren gainean: «Gaur egun inoiz bai-no ahozago egiten da bertsotan. Inoiz bertsolaritzak izan badu ahozkotasunaren ezaugarri-rik, gaur egun da».

Bada kontrakoa esan izan due-nik, baina Egañak oso garbi dau-ka hori horrela dela. «Xabier Amurizak ekarri zuen iraultza biribiltasunean oinarritzen zen. Zenbat eta hitz luzeagoak, hobe. Gero, uste dut Maialen hasi zela esan nahi zuen huraxe esate al-dera –esaten ez bazuen bere bu-ruarekin haserretu egiten zela-ko– kontrakzio bertsogintza batekin. Gero eta hitz gehiago sartu, hobe. Eta hori ahozkoa da zalantzarik gabe. Horrek ez du esan nahi bata bestea baino ho-bea denik, baina bai batek ahoz-kotik gehiago duela».

Egañaren ustez, baina, kon-trakzio bertsogintza horrek as-

«Bertsolarion kasuistikak oso desberdinak izan arren, denok edan dugu ahozkoaren iturritik. Gaur egun inoiz baino ahozago egiten da bertsotan. Inoiz bertsolaritzak izan badu ahozkotasunaren ezaugarri-rik, gaur egun da»

kotan ez du funtzionatzen fun-tzionatu beharko lukeen bezain ondo. Har dezagun Mendiluze-ren bertso bukaera bat, «...hori egiten dunak arrazoia al du ba». «Zein ondo esan duen. Baina ho-ri oso ahozkoa da, ezta? Ez du izaten hainbeste inpaktu entzu-learengan. Askoz gehiago izaten du atzean gauden bertsolarion-gan. Horrek esan nahi bertso-gintza oso ahozkoa dela, baina, benetan ahozkoa eginez gero, inpaktua galdu egiten duela», iritzi dio Egañak. Idatzizko-ahozko bertsogintza da, segur aski, entzulearengana zuzenago iristen dena.

«Idatzizko-ahozko bertsogin-tzaren une onean gaudela uste dut. Baina gogoeta hori ez da be-rria, 1930. urte inguruan, Euskal Pizkundearen garaian, gogoeta egin zuten idatzizkoaren eta ahozkoaren inguruan. Eta han-dik hogeitaz urtera konturatu ziren bi bideak egin zutela aurrera eta bi bideak uste baino batuago zeudela». Beraz, euskal kultur-gintzan ahozko-idatzizko elkar-tze horiek ez dira gaur goizeko-ak, aspalditik datoz bidean eskua emanda.

21.000 ikasle hezkuntza arautuan

Bertsogintza hezkuntza arautuan sartzeko lehen ahalegina 1982-83 inguruan eman zen Gipuzkoan. Geroztik, hazten eta indartzen joan da proiektua. Egun Euskal Herri osoan 21.000 ikaslek lantzen dute bertsogintza eskola orduetan eta 35 irakasle aritzen dira horretan. Baina zergatik eta zertarako? Hiztegia aberasten laguntzen du. Jendaurrean ahoz egiteko gaitasunak fintzen laguntzen du. Kantatzen ikastea, kontatzen ikastea da; noiz suabeago, noiz ozenago, noiz isildu... Sormenaren pizgarri ere bada. «Errazagoa da hesipean sortzea, baldintza batzuen barruan. Hesirik gabe sortzea zailagoa da, paper zuriaren aurreko bertigoia hor dago». Bertsoak laguntzen du paper zuriaren aurrean plantatzen. Diskurtso mota desberdinak lantzeko abildadea lantzen da, estrategia komunikatibo desberdinak jostekoa. Memoria lantzen da. Dialektikaren artean trebatzen laguntzen du, diskurtsoa ia inoiz ez baita bakarkakoa, normalean joan-etorrikoa izaten da. Argudiaketan ekarpen handia egiten du, orain jarrera bat eta segidan kontrakoa defendatzen asmatu behar baita bertsotan. Bizitzarako eskola aparta, zalantzarik gabe.

Sua

Mirari Martiarena

Sua erregai baten oxidazio prozesu azkarra omen da. Beroa,ugarra eta gasak sortzen dituela ikasi genuen kimikako klaseetan. Beroa ematen du, baita argia ere. Gerora ikasi dut, ordea, sua bizitza bezalakoa dela: pizten den momentutik modu desberdinetan irauten du. Azkar agor daiteke eta luze iraun dezake zainduz gero. Batzuetan pizten saiatzeko ahaleginak eta bi eginda ere ez da pizten. Nahi adina haize emanda ere ez da indartzen. Beste batzuetan txinparta txiki batetik egunetako beroa emango dizu. Itzali, beti itzaltzen den arren.

Azkenaldian suarekin badut sentipen berezi bat. Nire barruko sorgina pizten du

nonbait. Liluraturik geratzen naiz bere argiari begira; sorgindu egiten nau. Sutiondoan egiten diren tertuliak maite ditut, kandelak piztuta kontatzen diren istorioak, ematen eta jasotzen diren muxuak, sortzen diren itzalak,ugarrek hartzen dituzten forma deskribaezinak, edo, Maialen Lujanbiok abestu zuen bezala, “bi begiradek sortzen dutena”.

Baina suak ere badu ilunetik. Ez baitio esaerak alferrik “sua eta ura belaunetik behera”. Eta barruko suak ere hala behar du, belaunetik behera. Sutan jartzean ez baita jakiten txinpartak noraino irits daitezkeen eta zer albo kalte eragin dezaketen. Ezta errautsen azpian geratu diren txinpartak noiz indartuko diren ere. Guz-

tia bere neurrian, sutan jartzean probatzen baita nolakoa den heltzea.

Lagun bati kandela batzuk oparituko dizkiot. Nire obsesio txikiaren zati bat oparituko diot. Suak sortzen didan lilura. Suak pizten didana. Kandelak denborarekin agortu egingo dira. Piztualdi bakoitzean argizaria urtu, lurrundu eta ez da ezer askorik geratuko. Baina sinesten dut kandela sorta bat badela opari berezi eta beroa. Laguntasuna, maitasuna, errespetua... hain dira goxoak eta magikoak ezen sua bezala zainduz gero luze iraun dezaketela. Norbere esku dago magia hori mantendu nahi izatea. Irauten duten su geldoak hain dira goxoak, zaintzea gustatzen zaidala. Eta nik berotasun hori maite dut. •

Hitzordua, Subilla Gasteizen

Koldo Sagasti

Uztailaren 13tik 19ra bitartean *fracking* edo haustura hidraulikoaren aurkako Franckanpada nazioarteko kanpaldia antolatu dute Gasteiz inguruko Subilla herrian. Zama sinboliko handiko kokalekua aukeratu dute gasa ateratzeko teknika kutsakorren aurkako protestarako, izan ere, kanpaldia egingo duten orubean bertan ziren eraikitzeako Euskal Herrian lur azpiko hidrokarburoak ustiari behar zituzten lehenengo putzuak. Eraikitzeako zirela diot, iragan ekainaren 30ean EAEko Legebiltzarraren gehiengoak onartutako herri ekimen legegileak kolokan jarri duelako egitasmoa. Beraz, badute zer ospatu Fracking Ez plataformako kide-

ek, kanpaina luze bateko lan eskergaren emaitza baita proiektu txikitzaileari oztopoa jarriko dion lege ekimena. Hala ere, jakin badakite mehatxua ez dela guztiz uxatuko abian dauden proiektuak behin betiko gelditzen dituzten arte. Horregatik dira inoiz baino beharrezkoagoak Frackanpada bezalako ekimenak.

Baina tokian tokiko garaipen txiki horretatik harago, antolatzaileek ederki asmatu dute hidrokarburoen ustiaketaren inguruko gogoeta testuinguru zabalago eta nazioartekoago batera ekartzen. Horren adierazle dira jardunaldietako egitarau oparoa osatuko duten mundu osoko esperientziak eta gonbidatuak. Frantzian, Britainia Han-

dian, Kantabrian, Katalunian, Algerian, Errumanian, Kurdistanen edota Turkian *fracking*-aren kontra garatutako borroken testigantzak izango dira presente topaketetan; baina baita desarrollismoaren aurkako bestelako gogoetak ere, hala nola, Chiapaseko zapatisten lurraren aldeko borroka, TTIParen aurkako mugimendua, eskubide politiko eta zibilen murrizketak, edota eredu energetikoa. Izan ere, *fracking*-aren aurkakoa ez da tokiko proiektu zehatz baten aurkako borroka, kontsumismo mugagabe oinarritutako gizarte eredu jasangaitza kolokan jartzen duen mugimendua baizik, korda luzea ekarriko duena. Eta hurrengo hitzordua Subillan dauka. •

Myriam Arrue

EHUko Informatika Fakultateko irakasle eta ikerlaria

Zure webgunea irisgarria al da?

Gaur egun, nekez uler dezakegu gure bizitza azken hamarkadotan garatu diren informazioaren eta komunikazioaren teknologiarik gabe. Horien artean web-a izan da arrakasta handiena izan duen eta, beraz, gehien erabiltzen den aplikazioetako bat. Nahi dugun informazio guztia dago webguneek osatzen duten informazio sare horretan.

Guztiontzat erabilgarria bada, zer esanik ez osasun baldintzengatik edota adinarengatik desgaitasunen bat duten pertsonentzat. Lehen eskuragarri ez zuten informazioa irits daitezke orain modu autonomoan, beste inoren laguntzarik gabe. Egunkaria irakurri, ikasketak burutu, leku batera iristeko argibideak jaso... eguneroko ekintza ugari erraztu dira web-en eta azken urteotan sortu diren laguntza teknologien bidez. Laguntza teknologiko horiek bereziki garatutako software edo hardware-ak dira. Adibidez, ikusmen-urritasuna duten lagunek pantaila irakurleak, braille lerroak edota lupa elektronikoak erabiltzen dituzte pantailan dagoen informazioa eskuratu ahal izateko. Era berean, mugimen-urritasuna duten lagunek beste teknologia batzuk erabili ohi dituzte informazio hori eskuratzeko: sagu zein teklatu egokituak, begiradaren jarraipen sistematik, hizketa ezagutzeko sistematik, eta abar.

Hala ere, laguntza teknologiek beren lana ongi burutzeko eta guztiok informazioa inongo oztoporik gabe iritsiko garela bermatzeko, webguneek zenbait baldintza bete behar dituzte, hau da, irisgarriak izan behar dute. Irisgarritasun baldintzen artean badaude derrigorrez bete behar direnak webguneak laguntza teknologiekin bateragarriak izateko. Horien artean dago, adibidez, irudi eta botoientzat ordezkotestak gehitzea, horiek emango baitiete ikusmen-urritasuna duten pertsonen informazioa. Aldi berean, audiorik ez duten bideoentzat deskribapen on bat egitea ere beharrezkoa izango da erabiltzaileek informazio hori galerarik gabe jaso dezaten. Sagu estandarra ez den beste gailu baten bidez nabigatzea ere erraztu behar da mugimen-urritasuna duten erabiltzaileentzat.

Bestalde, guztiontzat onuragarri izan daitezkeen baldintza batzuk ere definitu dira: webguneen nabigazio eskema erraza definitzea, informazioa modu argi batean egituratzea, webguneetan bilatzaileak erabiltzeko aukera ematea, hizkuntza argia eta sinplea erabiltzea, eta abar.

Webgune irisgarriak egiteko baldintzok biltzen dituzten gidalerro ezberdinak argitaratu dira, baina ezagunenak W3C web partzuergoak "Web Content Accessibility Guidelines" izenpean argitaratutakoak dira. Gidalerro horietan betebeharreko arauak lau printzipio nagusitan multzokatzen dira: edukiak eskuragarri egon behar dira edozein laguntza teknologia erabiltza ere; saguaren eta beste edozein gailuren bidez elkarrekintza bideragarria izan behar da; edukia modu argi eta ulergarrian aurkeztu behar da; eta teknologia zahar eta berriein bateragarritasuna bermatu behar da. Guztira hamabi dira bete behar diren arauak, baina horietako bakoitza betetzen den aztertzeo webguneen kodea sakonki aztertzea beharrezkoa da.

Webguneen irisgarritasuna ebaluatzeko modu eraginkor eta erraza tresna automatikoak erabiltzea da. Tresna horiek webguneen kodea aztertzen duten aplikazio informatikoak dira, eta emaitza bezala irisgarritasun txosten bat sortzen dute. Txosten horretan analisis topatu diren irisgarritasun oztopoak nabarmentzen dira. Tresnok oso lagungarriak suertatzen dira, ebaluazioan denbora asko aurrezten dutelako. Hala ere, jakin beharrezkoa da zenbait gauza ebaluatzeko ezinbestekoa dela pertsona batek kodea eskuz gainbegiratzea.

Erakunde publikoen webguneek legez irisgarriak izan behar dute. Azkenaldian administrazio publikoko webguneen irisgarritasuna zerbait hobetu den arren, baina, zenbaitetan oztopoak aurki daitezke oraindik. Halaber, hainbat erakunde pribatuetan irisgarritasuna kontuan hartzen hasiak dira. Izan ere, denontzat onuragarria da Google bezalako web bilatzaileen emaitzetan posizio hobekak lortzea. Irisgarritasunak ematen du hori. Hortaz, zure webgunea irisgarria al da? •

Mugimendu urritasuna duen pertsona bat, ordenagailuarekin.

GAUR8

BEHATXULOTIK

Juantxo EGAÑA

JUAN FROGE. BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA

BIZKAIKO BATZARKIDEAK GERNIKAKO ZUHAITZPEAN, 1864. URTEAN

Bizkaiko Foru Aldundiak ohiko batzar orokorra deitu zuen Gernikako Batzar Nagusietan 1864ko uztailaren 11rako. Bertan, beste hainbat gairen artean, azken osoko bilkuratik egun hura bitarte egindako jarduna baloratu, Bizkaiko jaurerriaren gobernu osaketa berria aztertu eta Arabaren, Bizkaiaren eta Gipuzkoaren foru izaera aitortzen zuen 1839ko urriaren 25eko legearen gauzatzeaz hitz egin zuten. 1864ko uztailaren 25a izan zen batzar orokorra egin zen azken eguna. Ostean, hainbat batzarkidek Gernikako zuhaitzaren aurrean argazki bat atera zuten. Argazkia Juan Frogek egin zuen. Baionakoa zen sortzez, baina Bilbon bizi zen 1856tik garaiko kroniken arabera. "Irurac bat" egunkariaren 1867ko urriaren 8ko aleak argazkilariaren iragarki bat zekarren, berau Bilbora bizitzera joandako argazkilarien artean aintzinakoena zela zioena. Estudioa Correo kaleko 8an zuen. Berak Baiona, Biarritz eta Bilbori ateratako panoramikak edota Lersundi jeneralari eginiko erretratua egun ere ikusgai daude.